

ИЗЛАЗИ СВАКОГ ДАНА ИЗЈУТРА

Стан редакције и администрације: Краља Александра 12. Телефон 1591.

ДИРЕКТОР Бранко Божовић

ПИЈЕМОНТ

Оснивач: ЉУБОМИР С. ЈОВАНОВИЋ

ПРЕТПЛАТА за Србију и Бугарску код уредништва: год. 16 дина. да поштама. Месечно 1 дина. За иностранство код уредништва На годину 30 франака у злату на пола год. 15 фр. тромесечно 7-50 фр. у злату. УРВДНИК Коста М. Луковић

За нову српску културу

Реформа основне школе

У своје програму од 1881. године, Радикална Странка се овако израдила о школи и просвети: „Тежити да се оствари начело општег, обавезног, бесплатног образовања и да се сиромашни ђаци издржавају општинском. Школе да буду уређене тако, како ће неговати у Омладини грађанске врлине и спремати је за веште, корисне и самосталне раднике.“

Годину дана касније, када се у Београду састала учитељска скупштина, радикали су учитеље поздравили речима: „Добро нам дошао, очни виде народни, добро нам дошли видари његове умне слепоће и његове грађанске немоћи што је рађа незнање.“ („Самоправа“, број 105, од 15. јула 1882. год.)

Као у свима такмака свога програма, тако и у питању школе и просвете, радикали су себе демантовали.

Неспособни за крупне реформе, утонули у личне и партијске бриге, радикалски државници остављали су питање основне школе времену и случају. Отуда није никакво чудо, што је, по званичној статистици за 1910 годину, у Србији било 23 од сто писмених т. ј. 73 од сто неписмених. Од све српске деце способне за школу, само једна трећина походи школу, а две трећине и не виде је! То је страшна истина, која мора поћи на протест све људе, који су забринуте за добро и напредак нашег занемареног народа.

Немајући никаквих јасних идеја о реформама у просвети, и не увиђајући јасну истину, да без систематске и захтевима нашег демократског века саображене просветне политике нема целосходне државне политике, радикали нису скоро ништа учинили да просвета коракне. То се најбоље види из факта, да је број основних школа у Србији (у старим границама) у години 1912. износио 1305, број учитеља и учитељица 2476, а буџет на просвету 8.704.084 динара, од које је суме на основне школе долазило свега 4.240.437 динара. Није на одмет напоменути оно, што смо до сад толико пута наглашавали, да у Србији на сваку основну школу долази по 26 факана!

После ових факата, није ли то сарказам и незваљство, када радикалски министри добу на годишњу учитељску скупштину и, пренемајући се од бола што основна школа

није реформисана, изјаве: „Краљевска влада је учинила у минулој години све што је могла. Сада, она спрема пројект закона о основним школама, којим ће, у првом реду, бити повећане учитељске плате.“

Лаж је, свирепа и безобразна лаж је говорити, да је Србија стварно демократска земља, док је у њој овакво стање основне школе и писмености у народу.

После свршених ратова, први задатак наших државника, поред компетирања наоружања војске, треба да буде: брзо извођење корених реформа основне школе.

Да би се добили људи пуни грађанске савести и личног достојанства; да би се добили за довршење националног задатка још одушевљени борци но што су јуначи са Куманова и Брегалнице — мора се средством основних школа почети систематски рад на просвећивању нашег народа.

У томе циљу — не казујемо ништа ново кад ово кажемо! — треба, пре свега, целокупну просвету, нарочито основну наставу, узети потпуно у државне руке и не оставити на вољу сељачку хоће ли или неће његово дете учити школу. Ово мора важити и за нове крајеве, пошто је законодавац предвидео обавезну наставу. Потребно је, осим тога, створити нов тип учитељских школа, из којих ће се, за најкраће време, регрутовати довољан кадар практичних учитеља, који ће младим Српцима, нарочито у новоослободеним крајевима, пружити суму знања која су им потребна за живот.

Пошто ове реформе изискују велике новчане жртве, то треба закључити нарочити зајам за реформу просвете, првенствено за реформу основне школе.

Стварање проширене, Велике Србије, треба да буде обележено великим реформама основне школе, која ће, више но једна друга установа, учинити да се створи велика и модерна српска култура.

ДЕЛА И РЕЧИ

ЦРНА МАСКО,
Њивњевне пупиле, пошто су осушиле сузе за својим великим учитељом, почеле су трговати његовом њивњевном заоставштином. Да и њих не би

убрајали у мртве, они свакога часа оснивају неканне одборе.

Пре неколико дана слушао сам у редакцији „Српског Њивњевног Гласника“ како два млада литератора разговарају. Један, који свој жирафисти врат истеже као чапља, а нос, на доколици, тренира са три прста, лагано и са притајеним дахом, обраћа се својем обријаном колеги:

— Свиерлијева смрт нам је донела богату жетву. Кад Богдан буде умро, и с његовом заоставштином ћемо поступити на исти начин.

— То би добро било! Само штета, што ће од Богдана остати исто оно, што и од прецветале руже!..

НЕЗВАНИЧНИ ЛИТЕРАТОР.

Година 1917.

— Како ће, кроз три године, Русија стајати према осталим државама. —

Као што је недавно једним телеграмом било јављено, Дума је недавно усвојила два важна закона: закон о повишењу војних ретета за одбрану земље и закон о продужењу војне службе за три месеца. Са законом о повишењу регрутског контингента, који је мало раније ступио у живот, та два за-

кона су спровела велики војни програм, утврђен по споразуму са Француском.

Према томе програму, Русија има да буде, за три године, војнички далеко надмоћнија од све три силе Тројнога Савеза укупно.

Године 1917, Русија ће имати 1,846.000 војника активне војске, у мирно доба. Законом о повишењу војне службе за три месеца, тај број ће се, у зимској периоди, повисити за 470.000 војника, тако да ће активно стање војске, у зимско доба, достићи број од 2,116.000 момака.

Ако ову огромну цифру упоредимо са бројним стањем других држава, видећемо да ће Немачка, у то доба, имати војску од 784.000 војника, Аустро-Угарска 460.000, Италија 298.000 — наравно, у мирно доба. Целокупна војска Тројнога Савеза биће, према томе, за 104.000 војника слабија од руске војске.

Кад би се војсци Тројнога Савеза додала још војска Јапана (250.000), Турске (220.000) и Шведске (78.000) — ни онда се не би добила толика војска, колику ће имати Русија у зимској периоди 1917. године. Свих шест држава имало би 2,090.000 војника, а сама Русија ће имати 2,116.000.

Аустрија и Румунија

Да ли конвенција постоји?

— Румунски политичари тврде, да је Румунија лишена према Аустрији и последњих обавеза. —

Од Букурешког Мира, европске политичаре интересује важно питање: да ли су престале да важе обавезе, које су некада између Румуније и Аустрије постојале? И ако је састанак у Констанци умногоме отклонио сумње које су и после балканских манифестација у Букурешту постојале, званични пријатељски односи између Аустрије и Румуније дали су повода „Новоме Времену“ да направи у Букурешту неколико анкети о румунско-аустријским односима и обавезама.

ОПРЕЗНОСТ КОД ЗВАНИЧНИХ ЛИЧНОСТИ.

На тако деликатна питања, извештач „Новога Времена“ добио је разне одговоре, према томе да ли су личности, са којима је разговарао, заузиле значајне или незначајне положаје. Личности, које заузимају званичан положај, нису давале отворен одговор на питање да ли је Румунија сасвим прекинула са Аустро-Угарском. Обилазећи питање, министри су се задржавали на развијању теме зашто су интереси Русије и Румуније општи.

— Русија се, као и Румунија, налази у периоду економског и социјалног културног полета, који не треба да буде пресечен спољашњим потресима — одговарала су лица на званичним положајима, Русији је потребан мир ради истих циљева, ради којих и Румунији. И Русија жели мир као и ми, али не „пошто пото“, него у колико је то могућно без повреда других битних интереса. Ми

смо се о томе већ уверили за време балканске кризе.

„Ако је код нас и било људи раније, који су, под утицајем упорних сугестија европске штампе, допуштали могућност руске интриге на Балкану и опште руских агресивних тежња, руска политика их је за време првог балканског рата, а нарочито уочи и за време другог рата, уверила о противном. Са да ви нећете наћи у Румунији ни трага од неповременог у мирољубивост Русије или од сумње да наши најбитнији интереси нису идентични. Заједнички циљ Русије и Румуније биће чување мира на Балкану.“

— Али код вас постоје обавезе према Аустрији? питао је упорно коресподент. — Не. Румунију ништа не спречава да води политику слободних руку и да се руководи искључиво својим сопственим интересима, који се, као што је речено, слажу се интересима Русије.

„КОНВЕНЦИЈА НЕ ПОСТОЈИ“.

На супрот званичним лицима, угледни политичари, који су данас неогворни али који сутра могу водити спољну политику Румуније, дали су врло отворене изјаве. Они су готово сви изјавили, да Румунија данас нема и не може имати обавеза према Аустрији.

Ево одломака из разговора са једним од најистакнутијих идеолога румунске политике.

— Дакле са Аустријом је свршено? упитао је коресподент. — Можете бити спокојни: ми смо себи

повратили потпуно слободу рада.

— Треба ли ваше речи разумети тако, да војна конвенција са Аустријом неће бити обновљена 1916. год.? упитао је новинар.

— Могу вас уверити, да војна конвенција, коју сте поменули, не постоји. То тврдим сасвим одређено, пошто сам потпуно тачно обавештен о томе. Ви знате, да сам ја такође до сиора био министар и да према томе морам тачно да знам ситуацију.

На примедбу новинареву да непостојање конвенције, закључене дипломатским путем, не искључује споразум генералштаба, који је могао да остане непознат управним круговима, румунски политичар је одговорио:

— Тага није било, а у будуће ће бити још мање могуће него ли икада раније. Слобода руку, то је наш данашњи принцип.

НАД БИ СЕ ЗАРАТИЛО...

— Да ли та слобода руку значи да ће те се, на случај европске кризе, према околностима одлучити да ли да се баците на Аустрију, да јој одузмете Ердељ и Буковину, или на нас, да повратите Бесарабију?

— На то питање, румунски политичар је одговорио:

— Ви сами треба да одговорите себи на то питање. Ви сте овде неколико дана; разговарали сте са масом народа; читали сте наше листове; били сте у Констанци и на отварању наше Уставотворне Скупштине. Према томе, требало је да дођете до закључка, да су наше искрене симпатије на страни Русије. Симпатије према Аустријанцима нисте ни где могли приметити, а још мање симпатије према Мађарима. Како бисте могли и предпоставити, да су, при слободи руку, изгледи наших дејстава са вама или противу вас подејачки.

СВИ СМО СЛОЖНИ!

Све три наше партије имају свој француски орган, наставио је румунски политичар. Сигурно сте пажљиво читали „Ендепандан Румен“, „Политику“ и „Румани“ и уверили се, да у оцени састанка у Констанци и уопште у оцени односа према Русији није било ни једног дисонанса, док је у исто време Аустро-Угарска, у лицу графа Тисе, добила одговор у коме се говорило о потпуном неповремену.

Приметили сте сигурно, да чак аустро-угарског посланика графа Чернина не штете у нас. Он је потпуно изгубио код нас сваки значај. Наш краљ се није премисљао да га одликује нижим орденом од ордена којим је одликовао руског посланика Покленског, а официозна „Ендепандан Румен“ је правила без церемоније шале са његовом инфлуенсом, која га је неочекивано спречила да узме учешћа у указивању почести руским гостима и која га је моментално прошла по одласку г. Сазонова.

Ви видите, да наши листови не умеју да сакрију што мисле. Међутим, на адресу Русије у њима су изражавана само топла пријатељска осећања.

ДРЖАЊЕ КРАЉА НАРОЛА.

Румунски политичар је завршио своје излагање једном анегдотом:

У дворским круговима се не устежу да причају, рекао је он, да је уочи састанка у Констанци граф Чернин допутао у Констанцу, и измоливши аудијенцију, почео да излаже тему о тобожњим заједничким интересима Аустро-Угарске и Румуније на Балкану. Тада га је краљ прекинуо речима: „Драги мој Чернине допустите ми да утврдим факат, да на-

ши интереси на Балкану нису исти, него супротни“.

Отуда је постала инфлуенса графа Чернина.

— Да ли је то истина? упитао је коресподент.

— Истина или не или, тачно или нетачно, то је спорно питање, — одговорио је румунски политичар. Али признаћете, да је у највишем степену знају, да се такве ствари причају у таквој средини и да се ради узимају за истину. То карактеристично расположење, и за вас треба да буде убедљиво.

БЕСАРАБИЈА ИЛИ ЕРДЕЉ?

На примедбу коресподентову да у Румунији излазе листови, сем на француском, и на румунском језику, и да су неки од тих листова, као социјалистички „Адеверул“ и ванпартијски „Универзал“ на дан доласка царевог у Констанцу, правили у слици и речи алузје на повраћај Румунији Бесарабије, румунски политичар је одговорио:

— Имајте у виду, да су социјалистички јеврејски „Адеверул“ и још неки уцењивачки листови платеници Аустрије, која се у Румунији, као и свуда, не устеза да поткуљује штампу. Али треба приметити, да је, изумињајући поједине испале, општи тон чак и те продане штампе био приличан: толико је тешко било ићи на супрот јавном мњењу.

Што се тиче алузје на Бесарабију у солиднијој штампи, било би узалуд скривати од руског јавног мњења, да та стара рана, и ако је површно затворена, ипак није коначно зарасла. У Румунији је национално осећање врло јако; оно је над свим. Према томе није чудновато, што се патриотски листови не могу да одреку од радосних нада на доброволно враћање Бесарабије. То чак није тако нетактично, како вам изгледа, јер се то пише не ради вас и ради Европе, за које постоје француски органи, него ради унутрашње употребе.

Али оставимо новинарску демагогију и интересе повећане тираже листова. Када говоримо о суштини ствари, сваки румунски политичар лако ће вам доказати, да се иључ румунске будуће политике налази не у Бесарабији, него у Ердељу.

ГРЧКА ЧЕКА

— Сукоб са турском још није дефинитивно откљонен. —

Коресподенту букурешког „Универзала“, грчки министар председник Веницелос изјавио је о грчко-турским односима ово:

„У последње време, наши односи су се с Турском поправили. Турска је обеквала, да ће прекинути гоњење и исељавање Грка из Мале - Азије. Али, ако Турска не испуни своје обећање, ми имамо средства, да је на то научимо. Ми ће мо примити бачену рунувицу без страха, и нећемо избегавати рат, који нам се наметне“.

3. јули 1913. год.

БУГАРСКА МОЛИ АУСТРИЈУ

за помоћ у невољи. Нагнана превеликом поразима своје војске и незадовољством народа, Бугарска се преко бечког посланика обраћа Аустрији за помоћ.

Политичка хроника

СМРТ НИКОЛАЈА ХЕНРИКОВИЧА ХАРТВИГА. — КО ЋЕ ПОБЕДИТИ НА ИЗБОРИМА?

Један велики пријатељ Србије и српског народа није више међу живима: Николај Хенриковић - Хартвиг, царски руски посланик у Београду, умро је напрасно у овдашњем аустро-угарском посланству ноћу између 26. и 27. јуна, а сахрањен је прејечку са највећим почастима и нејдубљом жалашћу.

За пет година свога дипломатског делања у нашој престоници, Николај Хартвиг је успео да од своје личности направи предмет љубави и поштовања целог нашег народа. Он није био од оних дипломата, који по наређени своје владе, раде шаблонски и без своје иницијативе. Његов рад у Србији и за Србију, био је плод његовог дипломатског генија. Преко Николаја Хартвига Русија је дошла до тачног знања о вредности и значају нашег народа за општу словенску ствар. Његовој промишљивости и праведности има да

захвали Српство, што су, деценијама подржаване неистине о Србији и српском народу, оборене и што се данас у Русији верује у велику мисију проширене Србије.

Још осамдесетих година прошлога столећа, Николај Хартвиг је дипломатски представник Русије на Балкану. Као конзул у Бугарској, он је, у почетку своје дипломатске каријере, дошао до сазнања, да су Срби, међу Јужним Словенима, и културно и војнички најснажнији народ. Заинтересован за балкански проблем, он је на широјој основи проучавао историју балканских народа и, без великих тешкоћа, захваљујући својој богоданој способности да брзо улази у ствари, он је у српском народу видео не само најјачи културни елемент на Балкану већ и најсигурнијег стражара словенских интереса на европском југо-западу. Са таквим схватањем Србијиних задатака, он је дуги низ година био одвојен од Балкана, да би једнога дана, са далеком Истока, дошао у нашу средину, да ради у смислу свога, студијом и поматрањем стеченога, уверења.

Србија је преживљавала врло тешке дане, када се горостасна дипломатска личност Николаја Хартвига

појавила међу представницима осталих дворова у Београду. Свирепо обманут у својим надама у Русију, српски народ је, превирајући се од бола због отетих му земаља Босне и Херцеговине, био изгубио сваку веру у Русију.

Требало је имати много памети, умешности и прегалаштва, па у томе народу, после његове велике националне трагедије, стећи поверење и љубав. Племенит и за Србију увек искрено забринут, Николај Хартвиг је неуморно радио, да униженој и уверејеној Србији подигне углед на Балкану и у Русији. Мало по мало, насртаји руске штампе на Србију постајали су ређи и слабији; али, зато је кампања руске, аустро-угарске и бугарске штампе против покојног Хартвига била тако јака, да је питање о његовом уклањању из Београда изгледало свршена ствар. Нарочито су адвокати бугарских интереса у Русији били неуморни у оптуживању Хартвига, да он води с в о ј у политику, која је у супротности са руском званичном балканском политиком, и да он од руског посланика на бугарском двору треба да се учи како се спроводи руска политика на Балкану. Само човек

његове умне и моралне снаге могао је и смео толико експонирати своју личност и, са борбеношћу једног секташа, истрајати у одбрани Србије од ружних клевета бугарофила у Русији.

Анексиона лекција ободрила је у Србији на посао све што је било жељно полета и рада. И дан и ноћ, Србија се спрема да се способи за улогу Пијемонта Српства и Југословенства. Многи и многи братски и државнички савет, дао је српским државницима у то време, Николај Хартвиг.

Јасније но ико други, Хартвиг је увиђао, да се „болесни човек на Босфору“ налази на издисају, и да му мали балкански народи треба да садељу мртвачки ковчег. И ако је, после анексије Босне и Херцеговине, између Србије и Бугарске постојао врло велики антагонизам, који је претио да пролока непремостиви јаз између обеју држава; и ако је бугарски суверен, несловен Фердинанд, преко рамена гледао на Србију и себе проглашавао за владара „балканске Пруске“ — у глави Николаја Хартвига расла је мисао о стварању Балканског Савеза. За ту мисао, он је лагано придобио тадашњег нашег

министра Иностранних Дела покојног Милована Миловановића. У највећој тајности и с највећом опрезношћу, за ту мисао — најпрво у начелу, а затим у свима појединостима — придобијени су премијери Црне Горе, Бугарске и Грчке.

Оно што је толиким генерацијама изгледало сан идеалиста и фантаста, постало је, крајем 1911 и почетком 1912 године, стварност. Четири хришћанске балканске државе, са армијом од близу милион бајонета, подигоше се велике Онтобарске Ноћи, да протерају Турке из Европе. Велике Силе беху збуњене. И док су се по дипломатским канцеларијама у Европи спремале претеће ноте и ултиматуми, балкански савезници су узимали своју дедовину. Рат је свршон победом савезника.

Када је, после дугих и заморних ценекања с Турском, требало приступити деоби освојеног земљишта, Бугари су хтели да пређу уговором и костима српских ратника обележене међе. У место да пристане на праведне српске захтеве, некадашњи аустријски поручник Фердинанд Кобург почео је звецкати сабљом и претити Србији ратом.

Велики Словен и пријатељ бал-

канских хришћана, Николај Хартвиг је био најодлучније противан, да Бугарској припадне несразмерно велики део освојене територије, који би од ње направио елементар опасност и за Србију и за Балкански Савез. Своим силом свога великога ауторитета, он је неуморно настојавао, да се испуни уговор о савезу, т. ј. да Србија и Бугарска питање о деоби освојеног земљишта повере на пресуду Руском Цару. Србија је, поводећи се за саветом великог пријатеља Балканског Савеза, Николаја Хартвига, и верујући непоколељиво у несумњивост својих захтева, била пристала на арбитражу Руског Цара.

Брегаличке Ноћи, Балкански Савез прорештан је куршумима из бугарских пушака. Место да се покоре пресуди Цара Парвославног, Бугари су стали зисипати гвођезем и оловом своје савезнике Србе и Грке. Овај безумни, камновски налет Бугара на Србе, дубоко је ранио душу великог апостола словенске мисли, Николаја Хартвига. Он је, на своју велику жалост, добио трагичну сатисфакцију: да су Срби културно и морално супериорнији над Бугарима. У целој поштојој напредној Русији мишљење Николаја Хартвига

На аудијенцији, која је трајала више од једног часа, граф Берхтолд изјавио је Салабашеву, да Аустрији у овом моменту није могуће више да унаже Бугарској никакву другу помоћ, сем дипломатске.

ГРЕЈОВА ИЗЈАВА.

На данашњој седници парламента, енглески министар спољних послова Греј изјавио је, да се Бугарска и по други пут обратила Русији, молећи је да посредује за мир.

Србија и Грчка, рекао је Греј, примају понуду, али под условом да Бугарска пре пренида непријатељства прими главне услове мира.

ПАШИЋ И ВЕНИЦЕЛОС.

Данас у 8.50 часова пре подне састали су се у Нишу српски министар председник г. Пашић и грчки министар председник г. Веницелос.

Званични коминике гласи, да се на састанку говорило о посредништву Русије за мир с Бугарском и о условима, које ће савезници поднети. На састанку се још једном утврдила потпуна сагласност погледа и интереса обеју савезничких земаља.

ПОРАЗОМ БУГАРСКЕ ВОЈСКЕ

у области Брегалнице, Злетовске Рене и Струмице, рат је у Македонији завршен. Српске армије се данас налазе делом на територији старе Бугарске, делом на самом граничном фронту а делом у наступању на самој старој граници.

Данас кад је потпуно завршена брегалничка трагедија, кад је за безумље и подлост бугарских управљача само до сад платило главом 50.000 војника обеју страна, није без интереса бацити један општи поглед

ОПШТИ ПОГЛЕД

на ситуацију ратишта у Македонији. Мучки препад Бугара спреман је густом концентрацијом трупа на линији Злетово — Брегалница — Крива Левавица.

Главни циљ Бугарске био је стварање кљешта којим би се наша војска оломила и одбацила са заузетих територија. Штипски крак кљешта требао је да падне на српску армију, концентрисану на Овечем Пољу, а Тустендилски крак да сруши нашу живу силу.

Поразом на Брегалници и Злетову, план Бугарске је пропао и бугарска војска ових дана се налази само у бедној одбрани.

За постигнуће постављеног циља, био је

РАСПОРЕД БУГАРСКЕ ВОЈСКЕ

овако учињен: Четврта армија генерала Ковачева, 120 батаљона са 140 топова, на Брегалници; пета армија генерала Рајна Димитријева, 56 батаљона са 120 топова, за одбрану Сливнице; трећа армија, 40 батаљона са 78 топова, код Тустендила; и прва армија генерала Кутинчева, 50 батаљона са 120 топова, према Зајечару.

ГРАЂАНСКИ РАТ У БУГАРСКИ

Целокупна европска штампа публикује изјаву једног одбелог бугарског официра, који тврди, да је рат са Србијом у Бугарској непопуларан, да су поразима само још јаче појачали незадовољство, и да ускоро предстоји у Бугарској грађански рат.

ПРОТИВ ЗАЈМА

— Бугарска опозиција против зајма, укљученог у Немачкој. —

У јучерањем броју смо објавили одлуку целокупне бугарске опозиције, да свим средствима ради на томе да се спречи пријем зајма, који по својим условима значи економску и политичку зависност Бугарске.

Поред ове акције, аграрна странка, као најјача опозициона група у Собрану, преко својих вођа, обратила се представницима Русије и Француске, г. г. Савинском и Панафију, за обавештење о условима зајма, које је Француска понудила Бугарској.

Оба представника су примила вођа аграраца, Стамболиског, Драгијева и Радулова и објаснили им услове француског банака, које су они саопштили

у своје време бугарској влади и који су повољнији од услова немачких банака.

После објашњења, вође аграраца су се јавила министру председнику Радославу и захтевали су од њега, да одустане од зајма код немачких банака и прими услове француских банака, који су за Бугарску много повољнији.

Министар председник Радослав, изјавио је, да је сада и сувише доцна, и да ће се зајам још колико сутра поднети Собрану на одобрење.

Представници аграраца изјавили су, да ће повести најодлучнију борбу у Собрану против зајма, и да ће од изјаве представника Русије и Француске чинити употребу у Собрану.

Дебата о зајму, која ће почети данас биће врло бурна и оштра. Очекују се највећи скандали.

Шта ће тражити Аустрија

— Гледиште аустријског цара на односе између Србије и Аустро-Угарске. —

Беч, 1. јула.

„Цајт“ саопштава:

Цар се изразио са признањем о говору графа Тисе. Он нарочито одобрава онај део говора угарског министра председника, у коме је заступано гледиште, да се због злочиначких поступака извесних појединаца не сме никада допустити, да испашта цео народ. Што се пак тиче објављивања и безобзирног угушивања свих велико-српских тежњи, владар

је на исти начин рекао, да такве мере — у колико се оне односе на монархију — никако не одобрава. Поједине догађаје, као што су они, који су се одиграли у Бечу и Загребу, владар оштро осуђује, и цар је у опште противник уличних скандала, покушаја за вршење плачке, због чега се, вели, у иностранству наноси велика штета угледу монархије, што је с обзиром на данашњу спољну кризу, двоструко за жалење.

Вероватно је, да ће се против нарушилаца мира већ предузете енергичне мере још више поштрити.

Што се тиче односа између Србије и монархије, изгледа да владар стоји на гледишту, да треба избегавати сва сувишна изазивања. Али за то ваља захтевати, мисли цар, да права аустро-угарске монархије буду са највећом енергијом свуда очувана.

Аустрија ће захтевати од Србије, да испуни своје дужности према суседној држави, и без употребе оштрих мера. Такве мере и друга средства употребила би се тек онда, када се Србија не би држала тачно обавеза, које су уобичајене у међународном саобраћају између држава, или када би покушала, да хотимички одуговлачи испуњење своје дужности. Зато сада цар очекује, да ће Србија безусловно испунити аустријске захтеве, и да ће тако ускоро бити уклоњене несугласице.

Француски сенат за војску

Је ли Француска спремна

— Велика дискусија у француском сенату о војним потребама. — Опгужбе сенатора Ембера и одбрана министра војног Месимија. —

која се министарству војном стављају на расположење, недовољна.

Тако је дискусија, на крају крајева, припремила земљиште у сенату за нове војне терете.

Са тих значајних седница, стигли су ови извештаји:

Париз, 2. јула.

У сенату је Шарл Ембер поновио и прецизирао наводе које је јуче учинио. Министар Месими одговорио је, да признаје да се раније није учинило све што је било потребно, али одриче да су потрошене милијарде без рачуна. При крају 1917. године, изјавио је министар, имаћемо 3020 топова. Немци их данас имају 3370, али је наш артиљеријски материјал топова од 75 мм. са својим гранатама недовољнији од садашњег немачког материјала. При крају 1915. године бићемо снабдевени три пута више топовском муницијом него што смо то били 1908. године.

Министар је затим изложио знатне напоре, који су учињени ради побољшања тешке артиљерије. Потребна проучавања извесних топова врше се активно. Што се тиче инжињерског материјала, Немци су нама веома измакли, али су они потрошили 400 милиона на инжињерску спрему док смо ми утрошили свега 100 милиона франака. За радиотелеграф поручени су апарати какве имају и

слегла цела престоница. Пуна четири дана, наш захвални и честити народ улазио је, са побожном свечаношћу у души, да целива одар великог покојника, као што на Велики Петак улази у богомољу да целива плаштаницу Христову. За његовим мртвачким ковчегом, пре два дана, ишле су, уплаканих очију и сломљеног срца, хиљаде оних, који у својим душама носе, као свету догму, необуздану љубав према Русији и руском народу.

Никада ни у једној земљи није један дипломатски представник ожален тако дубоко и искрено, као Николај Хенриковић-Хартвиг у Србији.

Нека је свака част и слава имену његовом!

Изборна борба је у пуном јеку. По свима варошима и селима агитује се страшно, секташки. Значајни дуел између владе и опозиције решеће се пошто се испробају сви методи изборне стратегије и пошто се испуцају све пароле.

Прошла недеља дана прошла је у „обавештавању народа“. На среским и окружним конференцијама и зборовима, поред говора народних по-

друге државе, као и Немачка.

Затим је министар говорио о полској телеграфији, о материјалу за мостове, о логорима и о обуци. Министар тврди да се свуда врше активна проучавања и да се активно ради. 1919. год., када напор који се данас тражи буде задовољен, „постићиће се нова побољшања, али ипак нећемо моћи да достигнемо Немачку. Сенат је учинио неке измене па је затим једнодушно изгласао буџет.

Париз, 2. јула.

У седници сената, Клемансо тражи да одбор за војску за време парламентарског ферија начини анкету о ономе што се чуло са трибине и да при поновном састанку парламента упозна овај са резултатима анкете.

Вивани је казао, да, ако сада немамо потребног војног материјала, на путу смо да га имамо. Не треба правити неоправдану узбуну. Француска је за ових четрдесет четири године начинила диван напор, који може да чини част њеној историји и погледаће смело у очи судбини која је чека.

Пошто је постигнут споразум између одбора за војску, владе и Клемансоа, као предлагача, сенат је усвојио овакав прелаз на дневни ред:

„Сенат ставља у задатак одбору за војску да му при поновном састанку на јесен поднесе извештај о стању ратног материјала.“

Затим је сенат усвојио законски пројекат о војним издацима који се неће накнадно одобравати. Усвојио га је у целини једнодушно.

Сутра пре подне наставиће се претрес буџета.

Француски буџет

— Буџет је усвојен. — Измене у закону о порези. —

Париз, 2. јула.

Парламенат је усвојио са 373 гласова против 126 буџет у целини, са неким изменама због којих га је требало вратити Сенату.

Парламенат је усвојио законски пројекат о непосредној порези за 1915. годину. Са тим пројектом је усвојена и резолуција којом се позива влада, да у идућој сесји октобра месеца поднесе законски пројекат о ослобађавању личне порезе и на непокретност, као врата и прозоре, и то у подједнакој сразмери са приносом од пореза на приходе.

Скрављење светиња

— Шта су муслиманске руље учиниле у Габелу, у Херцеговини. — (Писмо „Пијемонту“)

Мостар, 28. јуна.

У серији злочина и пљачкања што су готово по целој Босни и Херцеговини до сада починили муслиманске руље и гомиле Штадлероваца, извршен је јуче један злочин у малом српском селу Габелу. Овом злочину до сада нема равнот и њега би се стидели и најгори азвјати.

Једна руља муслимана, сакупљена из оближњих села а предвођена полицијским жбирима, дошла је јуче у Габел и толико је опљачкала све српске куће врепула се на цркву, која се налазила на крају села.

„Како би било да се дигнемо и да упецамо мало рибе?“

„Не“, рече жена одлучно, „ја желим да се разговарам.“

Човек дубоко уздахну.

„Знаш ли ти шта значи уздићи се ван свакидашњег живота, постати нешто друго — инспирисати се мислима о боговима? Ови дани и ове ноћи, увек исте, постали су огроман терет за мене. Да ми је да изађем из себе и постанем нешто друго, бар за најкраће време!“

„Па то је немогуће!“ рече човек.

„Усумњиво је да богова има. Тако су увек и наши стари мислили; али богови никад не силазе на земљу, међу људе, нити ми можемо отићи к њима. С тога нас они и не интересују, и много је боље и корисније хватати рибу.“

Жена, са изгледом да ће бризнути у плач, рече да она мрзи рибу, да мрзи острво, да мрзи и саму себе.

„Ја желим да се сретнем са једним од богова“, рече она. „Желим да разговарам са неким који је виши од смртног човека. Реци ми, какви изгледају ти богови.“

„О томе“, рече човек, „постоје многа мишљења. Неки веле да су богови врло велики људи, виши од

За време од непуног сата црква је пошто је претходно опљачкана, порушена до темеља.

Али је и то било мало онима, који су ову разбојничку руљу опремили и предводили: они су наредили разјареној руљи, да свете утвари, крстове, јеванђеље, цутир, плаштаницу и одежде на један најбестраљивији начин оскрнавје. Тако је и било.

Наш се свет згрозио и агадио на ова животињска дела Штадлерових и полицијских плаћеника.

Пореза у новим крајевима

— Представка Трговачке Коморе. —

Поводом неправедно разрезаног пореза грађанима, нарочито трговцима у новим крајевима, Трговачка Комора је упутила Министру Финансија представку, у којој му је скренула пажњу на то, да приликом разреза порезе није вођено довољно рачуна о економској снази појединих округа и пореских обвезника у новим крајевима.

Због тога је Комора молила Министра да изврши нов разрез порезе, према стварно пријављеним пореским пријављивама, који ће бити много меридавије за разрез порезе у новим крајевима.

ИЗБОРНА БОРБА

— Зборови, кандидације и конференције

РАДИКАЛИ У БЕОГРАДУ.

Београдски радикали кандидовали су за носиоца листе у Београду председника владе г. Н. Пашића. Други кандидат је г. М. Марјановић, подпредседник београдске општине, а трећи г. Бенцион Були, банкар и бивши народни посланик. Четврти кандидат још није утврђен.

НАРОДЊАЦИ У ПАРАЋИНУ.

Народњаци у Параћину кандидовали су за свог посланика г. Симу Микића, трговца. Он ће у исто време бити и кандидат опозиционог блока. Њему је мандат осигуран, јер је и прошлих избора, а и ранијих, кад у Параћину није било блока, био изабран за посланика.

НАРОДЊАЦИ У ЂУПРИЈИ.

Народњачки кандидат у Ђуприји је г. Жика Микић, трговац и бивши народни посланик. Он ће на првом избору имати да издржи борбу са социјалистичким кандидатом г. М. Радоковићем, па ко буде на првом гласању добио већину биће на другом и изабран.

НАРОДЊАЦИ У ЗАЈЕЧАРУ.

Прошлих избора Зајечар је као свог посланика послао у Скупштинску народњачку Т. Лаловића, пивара. Он је и сада народњачки кандидат. Међутим, сада ће он имати да издржи борбу са самосталним кандидатом М. Станојевићем. Ко од њих двојице на првом избору буде добио више гласова, на другом гласању биће и изабран.

НАРОДЊАЦИ У НЕГОТИНУ.

У Неготину народњачки кандидат, односно кандидат целог блока је г.

Захвалност госпође Хартвиг

— Изасланство из Варварина у руском посланству. — Поклон госпође Хартвиг изасланицима. —

На позив госпође Хартвиг, јуче у 11 часова пре подне, био је у руском посланству г. Лаза Богичевић, инспектор Министарства Привреде, са Вукашином Трифуновићем, земљорадником из Варварина.

Госпођа се захвалила на пажњи Варваринаца и на искреном саучешћу нашега народа. Изјавила је да ће писмо, које јој је г. Богичевић предао, као представник Варварина и народа из околине, доставити и царској руској влади као акт превелике љубави Србије и српског народа према Русији.

На растанку, госпођа је дала г. Богичевићу своју слику са натписом: „Благодарном српском народу — Александра Хартвиг“.

Вукашину Трифуновићу, који је донео слику рускога споменика, поклонила је слику као милосрдна сестра, са натписом:

„Хероју Вукашину Трифуновићу. Руска сестра српскоме војнику. Александра Хартвиг.“

РАДИКАЛИ У БЕОГРАДУ.

Дим. Машић, трговац бивши неготински посланик.

РАДИКАЛНИ КАНДИДАТИ.

Радикали су истакли за своје кандидате за срез млавски: г. г. Николу Пашића, Владимира Максимовића, адвоката и Стојадина Павловића, економа; за срез ражањски Ђоку Брачинца, за срез лесковачки Михаила Јовановића из Разгојне и Ранђела Димитријевића, из Ореовице; за срез трстенички Драгића Мико-вића; за срез расински г. Стојана Протића и попа Минића; за срез тимочки Павла Милошевића из Краљевог Села.

РАДИКАЛИ У ВРАЊУ.

На конференцији радикала за град Врање, која је одржана 29. јуна, дошло је до расцепа и кандидација се није могла да изврши. Узрок расцепу лежи у томе, што су се појавила три кандидата. Први је, досадањи посланик Тома Зафировић, кројач, други је Риста Стефановић, учитељ, чију кандидацију потпомаже Мита Влашче и трећи је поп Аксентије, кога подупиру професор г. Павић. За последњег кандидата може се слободно рећи, да је уз њега „Тата и два свата“.

Ко ће бити кандидат радикала у Врању тешко је унапред рећи. Једно је несумњиво, да је антагонизам између кандидата врло велики, и да ће и ако не буду две листе, радикали изгубити мандат у Врању.

РАДИКАЛИ У ПОЖАРЕВЦУ.

Радикали у Пожаревцу заказали су збор у идућу недељу да изврше кандидацију посланика за варош. И ако тамо постоје два кандидата г. г.

палмових дрвета, и да уз то имају гигантску снагу. Други опет тврде, да се богови не могу видети и да их ми осећамо само по утицају који они чине на нас. Говорити о стварима, које не познајемо, права је глупост. У осталом, ако нећеш да хватамо рибу, хајдмо да гледамо онај чамац.“

Жена устаде, прилично зловолна, и пође за човеком.

Кад су дошли до чајца, нађоше у њему кутују са бисквитом. Никада пре тога нису бисквит видели, али после врло кратког испитивања увидеше зашта се он употребљава. Направише рупице на бисквиту и обесише га око врата!

У чамацу су нашли осим тога и једну широку четвртасту боцу, у којој се налазила некаква безбојна течност. Жена изадида плуту, замочи прст у течност и лизну је.

„Каквог је укуса?“ упита човек брижно.

„Има укуса ватре, сна и греха“, одговори жена.

„Па онда“, рече човек, „ја одох да донесем наше чаше.“

Чаше су им биле две половине кокосове љуске, углачене и сјајне од многе употребе. Човек их напуни, и

о Србији и Српском Народу, после бугарског мучког напада и српских славних победа, признато је као савршено тачно. Највећи србобоји у руској јавности (сем П. Н. Миљукова) посталоше одлучни браниоци српских интереса. Више но ико други, Николај Хартвиг је тражио да се ода правда Србима, који су часно испунили све своје савезничке обавезе и који су, у наметнутом им рату, крвљу запечатали своје право на освојену територију. Букурешким Миром, на Балкану је створена географска стварност, која се поклапа са интересима балканских хришћана и са предвиђањима великог дипломате Николаја Хартваига.

После савршеног рата, према личности Николаја Хартваига почео се у Србији неговати прави култ. Више него све своје државнике и војсковође, наш народ је заволео ведрога и племенитог Руса „нашег господина Хартваига“. У народној маси — ни сами не знамо откуд тако брзо и тако дубоко. — уморенило се уверење, да га срећан ратни исход главна заслуга припада Николају Хенриковићу Хартвигу.

Смрћу Николаја Хартваига наш народ је дубоко потресен. У његов дом, крај његовог мртвог тела, беше се

ланика и партијских првака, утврђују се и посланички кандидати.

Опозициони блок, како изгледа, настојава нарочито, да што већи број људи са факултетском спремом увуче у народну Скупштину. У колико би остварење ове тежње значило добит за наш парламентаризам, у толико ова тенденција, у тренутку утврђивања кандидатских листа, значи опасност за опозициони блок.

Јер, „људи из народа“ желе да буду бар посланички кандидати, ако већ не могу да буду народни посланици. Пошто сада опозиција, у свакоме округу, место три листе има свега једну, то постоји вероватна могућност да ће се, због незасићених паланачких сујета, појавити и дисидентске листе. Ако ових листа не буде много — ми верујемо да ће их бити највише у три округа — опозициони блок ће толико ојачати после избора, да ће, ако већ не буде довољно моћан и увиђаван да образује владу, у сваком тренутку бити у стању да парализује рад Парламента и да владу принуди на отступане.

Ма како посматрани, идући избори ће донети победу опозиционим странкама. Тај догађај, дуго и жељ-

но очекивани, сви честити и увиђавни људи поздравеће радосно.

Демократа.

Непознат и Бог

— БАРЕ ПЕН —

Јошка Јовановић и М. Душманић, апотекар, ипак се верује, да ће радикали истаћи г. Јошку Јовановића, чије су многе тековине у Пожареву његово дело.

РАДИКАЛИ У ПАРАЋИНУ.
Радикали у Параћину истакли су за свог кандидата Никодија Милетића. Пошто су радикали изгубили општину и пошто у Параћину излази блок удружен, то ће г. Милетић остати без мандата.

РАДИКАЛИ У БЕОГРАДСКОМ ОКРУГУ.

Радикали у београдском округу поцепали су се. Они који су незадовољни са кандидацијом А. Жујовића, решили су на синоћној конференцији да истакну одвојену радикалну листу. Сазивачи конференције ових незадовољника су Сретен Стошић, из Лазаревца, радикални првак у београдском округу и председник окружног одбора, и Илија Јосиповић, из Сремнице, радикални првак у београдској Посавини.

ПОСТИГНУТ СПОРАЗУМ.

Мали неспоразум који је постојао код самосталаца округа београдског, потпуно је изравнат. Г. г. Радивоје Јовановић и Матић, адвокати овдешњи, изјавили су да неће истицати засебну листу. Тако ће самостални радикали у округу београдском имати само једну листу.

САМОСТАЛЦИ У ГРОЦНОЈ.

На јучерањем збору самосталаца за срез грочански, истакнут је за кандидата Бранко Петровић, економ из Гроцке.

Стазама и путевима

И ако су одавно прошла времена над се мислило да народ заиста бира оне, које жели, постоји ипак уверење да се на изборима бирају људи, које странке хоће. Међутим, људи који се баве изборним пословима тврде да ни то није истина...

Један изборни кортеш испричао ми је јуче како је покојни Жика Хаџић успео да, уз пркос великој опозицији на збору, једногласно протури листу коју је сам саставио.

То је, изгледа, било у Пироту. Нада је, пред почетак великог партијског збора, на коме је имала да се утврди листа кандидата, видео да се велика опозиција спрема против људи које је он изабрао, он је одвао противнике у суседну собу и рекао им:

— Ја нећу да радим против воље народне. Споразумите се ви, саставите листу и донесите је мени, ја ћу је предложити.

Затим се вратио у салу, отворио је збор и предложио своју листу.

Листа је била изгласана, док су се незадовољници у суседној соби споразумели...

Дневне вести

Пензионисање г. Петровића

Престолонаследник Александар потписао је указ којим се ставља у пензију дугогодишњи члан Народних пензионисања г. Петровића.

они их испише лаганим срцањем. Пиће које има укуса ватре, сна и греха, мора се лагано пити — готово сркати.

Кад напунише чаше по други пут, жена рече:

„Ја верујем да се у овој боци налази један бог.“

Када се идућег јутра пробудила, пошла је цик-цак у море. Држала је врло дуго главу у води. Затим се појавила на површини воде, и полако и тромо је плувала. Ускоро се појавила и глава човека поред ње. И он се био загнурио.

„Не може више бити сумње“, рече жена, „ми смо нашли непознатог бога и познали смо га по утицају који је у нама извршио.“

Позоришта, г. Милорад Петровић.
Изгледа да пензионисање г. Петровића спада у последње пакости данашње позоришне управе. У сваком случају, оно је једини скопљански триумф позоришне конзорције Нушић—Милојевић.

Венац Цара Николе
Руски Цар Никола послао је из Петрограда нарочити венац на одар покојног Николе Хартвига. Тај је венац так јуче стигао у Београд и одмах однет на гроб покојника.

Поздрав Краљу
Трговачка Комора, са своје прве пленарне седнице, упутио је Краљу у Врањску Бању телеграфски поздрав. Краља је, преко свога ађутанта, телеграфски захвалио на поздраву.

Нове муфтије
Министар Просвете и Црквених Послова потврдио је избор новопостављених муфтија у Скопљу Сулејмана Зеки Ефендије и у Приштини Мехмеда Ефендије. Ускоро ће се извршити избор муфтија и у другим већим местима у новим крајевима и регулисати питање о платама муфтијама и муџезинима.

Корпорације на погребу
Министарство Иностранних Дела, на учинене примедбе многих корпорација, што нису унеле у програм погребња, издало је објашњење, да су све корпорације имале право учешћа и да им је било одређено у пратњи место означено у програму „представници корпорација“.

Нова агенција
Прошле недеље отворена је у Минхену нова српска државна агенција. Агенција је јуче нарочитим циркуларом известила Министарство Народне Привреде и Трговачку Комору о својем формирању и почињању рада.

Шеф је Агенције г. Воја Петковић, а централа је у Берлину.

Хартвигова улица у Нишу
Одбор општине града Ниша држао је прејуче свечану седницу и на њој донео одлуку, да се једна од најглавнијих нишких улица назове улица Николе Хартвига.

Чланови квартова
Члан кварта теразиског, г. К. Катић, вратио се са одсуства и примио своју дужност. Његов заступник г. Ж. Будимировић, секретар управе града Београда, који га је заступао за време одсуства, понов је упућен на рад у управу, а г. др. Д. Милованић, члан кварта палилулског, који је вршио дужност члана управе, упућен је понова у квартал палилулски.

Проширење станице
Јуче, у три сата после подне, држана је у сали Железничке Дирекције заједничка седница, на коју су били позвани изасланици одељења за трговину и саобраћај Министарства Народне Привреде, Трговачке Коморе, Општине Београдске и других заинтересованих институција.

На седници је дискутовано питање о проширењу београдске железничке станице.

они их испише лаганим срцањем. Пиће које има укуса ватре, сна и греха, мора се лагано пити — готово сркати.

Кад напунише чаше по други пут, жена рече:

„Ја верујем да се у овој боци налази један бог.“

Када се идућег јутра пробудила, пошла је цик-цак у море. Држала је врло дуго главу у води. Затим се појавила на површини воде, и полако и тромо је плувала. Ускоро се појавила и глава човека поред ње. И он се био загнурио.

„Не може више бити сумње“, рече жена, „ми смо нашли непознатог бога и познали смо га по утицају који је у нама извршио.“

„Ја се не осећам добро од јутрос“, рече човек.

„Ни ја“, одговори жена. „Али последња је ноћ била величанствена. Некада пре тога нисам играла тако и толико. Некада се тако нисам смејала.“

„Имао сам утисак“, рече човек, „пливајући поред жене, да сам био необично паметан и пун духа.“

„Не, не“, одговори жена, „ја не мислим да је то било. Свака ствар ме је обрадовала. Смејала сам се на море, смејала сам се на чамац, смејала сам се на дрвета. И ти си се смејао.“

„Јесте, баш се смејам тога“, рече човек. „Цео свет ми је одједном постао смешан. Али овога јутра се никак не осећам добро.“

Хемиски лабораторијум
Пошто се садашња зграда за хемиски лабораторијум на Универзитету показала као недовољна за употребу и ма каква озбиљнији практичан рад, ректор Универзитета предложио је Министру Просвете да се садашња зграда за лабораторијум, која се налази у дворишту Универзитета, поруши и на месту њено подигне нова, велика зграда.

Министар је усвојио овај предлог и офертална лицитација за зидање ове зграде била је јуче. Лицитација је остала на највећинијем понуђачу г. С. Савковићу, архитекти, за 150.000 динара.

Г. Савковић се обавезао да нову зграду подигне од данас па за три месеца.

Избор у Комори
На пленарној седници Трговачке Коморе извршен је избор нове управе. За председника је изабран г. Коста Ризнић, трговац, за подпредседника г. г. Тоша Михајловић и Давид Симић, за председника извозне секције г. Хајим Израјел, за председника увозне секције г. Ђорђе Радојловић, за председника финансијске секције г. Газра Раденковић.

Дебарска омладина
Ономад је допутовала у Београд Дебарска Трговачка Омладина под вођством г. Ж. Половића, школског надзорника. Омладина се задржала у Београду три дана, као гост Београдске Трговачке Омладине и Трговачке Коморе, разгледајући престоницу.

Омладинци путују данас у Ваљево, где ће провазити један дан.

СИТНЕ ВЕСТИ
— Министар Просвете одобрио је једногодишње осуство г. др. Божи Марковићу, професору Универзитета, које ће провести у Француској и Белгији ради проучавања питања о поступку са малолетним злочинцима.

— Министар Правде одредио је за члана мешовите комисије за извиђај злоупотреба у пореском одељењу срез колубарског, г. С. Николића, писара ваљевског првостепеног суда.

— За правне чланове одбора за оцену експрописаног имања за подизање жичане, ваздушне железнице, Обилићево—Јастребац М. Правде одредио је г. Рад. Суботића, секретара и г. Мих. Лучића, писара крушевачког првостепеног суда.

— Министар Правде поставио је за хонорарног лекара при управи скопљанског казненог завода г. др. Илију Н. Тодоровића, лекара.

— Данас је отпутовао на једномесечно осуство шеф одељења Министарства Привреде за социјалну политику, госп. др. Сима Аврамовић. У дужности ће га заступати Зафир Станковић, привредни инспектор.

— Министар Народне Привреде казнио је Косту Росулена, нобасичара из Београда, са 300 дин. и забрањом рада у бесправно уведеним машинским постројењима у Душановој улици, пошто их је он подигао без одобрења надлежне власти.

— Г. др. В. Јанковић, Министар Народне Привреде, који је отпутовао у недељу на збор радикала у Салашу, у крајинском округу, враћа се данас у Београд.

вазтре, сна и греха.“

„Лежи доле!“ одговори жена. „Није ништа остало. Ја сам већ гледала...“

После два дана, становници острва, човек и жена, подигли су на обалу један скроман олтар од белог камена а на врху олтара наместили боцу у којој је живео бог. А дах његовог присуства још се у боци осећао...

Човек мисли да жена сад троши и сувине времена у посматрању тога олтара. А шта ће се тек догодити, кад се мисионари искрцају ?

В.

Бланкадор
РОМАН ОД МОРИСА МЕНДРОНА

Ситне опасности

Београдске самоубице

— Ко се у Београду за последње две године убио? —

Пишући о самоубиствима у Београду, у јучерашњем броју, ми смо обећали да у идућем броју пишемо опширније о београдским самоубиствима, која такође спадају у ред наших највећих зала. Сада то и чинимо.

Пре но што бисмо прешли на детаље, да бацимо један општи поглед ко је све у Београду себи одузео живот за последње три године — 1912, 1913, и 1914. закључе до првога јула, тј. за прво полугође.

За те две и по године, у Београду је одузело себи живот:

у 1912. год.	22 лица
у 1913. год.	27 лица
у 1914. год.	12 лица
свега 61 лице	
Од 22 лица, која су се убила у 1912 г., убило се, према податцима добијеним из Управе Града Београда:	
у јануару	2
у фебруару	3
у марту	3
у априлу	1
у мају	2
у јуну	—
у јулу	3
у августу	4
у септембру	1
у октобру	1
у новембру	2
у децембру	3

То су једини подаци, које смо могли да добијемо о самоубиствима у 1912. години. Друге две године — 1913 и 1914 — што се тиче података, много су прегледнија и много потпунија.

САМОУБИЦЕ У 1913. ГОДИНИ.

У 1913. год., у Београду је укупно себи одузело живот 27 лица и то:

У јануару.
1. Седмг јануара скочила је у Саву и удавила се Марија Шустер, удова, стара 70 година, због дуготрајне болести.
2. Двадесет првог јануара ударио се неколико пута ножем у груди, тако да је после три часа у болници издану, Владимир Савковић, лончар на броду „Шумадија“, стар 30 г. Убио се због страха од казне, зато што се није на време јавио команди.

У фебруару.
1. Девеог фебруара попила је јак раствор соде и после неколико часова изахнула Марија Богосављевић, сабирача, стара 20 год. Узрок је самоубиству љубав.
2. Петнаестог фебруара удавило се у Саву непознато лице, старо 60 г. Узрок непознат.
3. Двадесет четвртог фебруара убио се из револвера Јован Тадић, рентијер, стар 56 година. Узрок самоубиству болест.

У марту.
1. Првог марта обесила се у болници Милева Димитријевић, удова, стара 42 године; узрок умна поремећеност.
2. Четрнаестог марта отровала се јаким раствором соде Вањика Бауер, стара 19 година. Умрла је у мукима тек после два дана. Узрок несрећна љубав.
3. Двадесет седмг марта отровала се раствором соде и умрла сутра дан Јованка Вулета, удова, стара 62 године; узрок изнемоглост.

У априлу.
1. Десетог априла отровала се содом, а умрла тек после три дана, Драга Стефановић, радница, стара 36 г. Узрок овог самоубиству болест.

У мају.
1. Другог маја у вече убио се из револвера у Топчидеру Драгутин Пецић, жељезнички чиновник, стар 22 г. Остао је на месту мртв. Узрок самоубиству је непознат.
2. Петог маја убио се такође из револ-

вера и издану је после неколико часова Бити Албала, подблагјаник француско-српске Банке, стар 26 г. Узрок самоубиству болест и љубав.

У јуну.
1. Петог јуна пресекао је себи вешним ножем жила на рукама и умро после неколико дана Милан Марковић, бив. полицајски писар, стар 40 г. Узрок дуготрајна болест.

У јулу.
1. Осмог јула отровао се раствором соде и сутра дан је умро Јохан Бане, виноградија, стар 66 г. Узрок непознат.
2. Двадесетог јула пао је под електричну машину и остао сав разморан Игњат Коплановић, сарач Прометне Банке. Да ли је ово случај или самоубиство непознато је, јер има фаната, који говоре и за једно и за друго.

3. Двадесет другог јула скочио је са другог спрата болнице и одмах издахнуо Станко Матић, војник, Узрок болест.
4. Тридесетог јула, на исти начин и из истог узрока, одузео је себи живот и Војислав Обрадовић, војник.

У августу.
1. Десетог августа обесио се у једној ћелији Управе Града Никола Милошевић, осуђеник, стар 53 године. Узрок је страх од казне.
2. Четрнаестог августа одузео је себи живот легнувши под точкове брзог воза Франа Шајт, зидар, стар 56 г. Узрок непознат.

3. Ноћу између 29 и 30, августа обесила се, извршивши претходно синомор покушај убиства над својим љубавником, Елизабета Велбер, радница, стара 26 година. Узрок љубав и љубомора.
4. Тридесетог августа обесила се о свој крест у душевној болници Драга Николић, девојка стара 18 г. Узрок умна поремећеност.

У септембру.
1. Тридесетог септембра пре подне, извршио је самоубиство, испаливши револверски метак у главу, Александар Борисављевић, државни саветник, стар 56 г. Узрок болест.
2. Двадесет осмог октобра убио се у хотелској соби, испаливши револверски метак у главу, Јован Стојановић, трговац из Раче, стар 28 г. Узрок болест.

У новембру.
1. Петог новембра отровала се јаким раствором есенцијом Катарина Шенвишер, кројачица, стара 16 год. Узрок самоубиства су честе домаће свађе и распре.
2. Ноћу између 10, и 11. новембра обесио се ујетом у свом стану Коста Милојевић, пензионер, стар 53 г. Узрок болест.

3. Двадесетог новембра у подне одузела је себи живот једним револверским метком Марица, усвојеница Петра Костића, стара 18 г. Узрок су пребравања, која јој је чинила помајка.

У децембру.
1. Осмог децембра убио се револвером у свом стану због немаштине Ђорђе Марковић, сарач, стар 36 г.
2. Девеог децембра попила је јак раствор цеђи, тако да је после неколико часа издану, Јулка, жена Јанкова Гојковића, служитеља, стара 46 г. Узрок болест.

САМОУБИЦЕ У 1914. ГОДИНИ.
За првих шест месеци 1914 године, у Београду је одузело себи живот 12 лица и то:

у јануару	2
у фебруару	2
у марту	2
у априлу	3
у мају	1
у јуну	2

свега лица 12
Самоубиства су извршена овим редом: У јануару.

1. Четрнаестог јануара убио се метком из револвера Димитрије Ђуровић, кафеџија, стар 56 г. Узрок рђави услови за живот и немаштина.

2. Неколико дана после тога отровао се јаким раствором сиринкина и умро је за неколико часова Соломон Коен, трговац, стар 36 г. Узрок, вероватно, пад рађе под стечај.

У фебруару.
1. Осамнаестог фебруара одузео је себи живот, испаливши револверски метак у груди, Милан Челикић, наредник — музикант, стар 35 г. Узрок болест.
2. Двадесетог фебруара убио се револвером Тома Алиџић, продавац дувана и приторевник Управе Града, стар 35 г. Узрок страх од казне.

У марту.
1. Тринаестог марта убио се револвером, испаливши један метак у срце, Младен С. Новановић, бакалин, стар 34 године. Узрок несрећна љубав.

У априлу.
1. Ноћу између 5. и 6. априла испалио је револвер у груди и на месту остао мртв Носта Рипка, тањигаш, стар 22 г. Узрок неслагање са родитељима.
2. Седмнаестог априла у јутру одузео је себи живот револвером у свом стану Стеван Нешић, бродарски капетан, стар 35 г. Узрок љубав.

3. Двадесетог априла отровала се јаким раствором соде Милева Новаковићева, стара 16 г. Узрок љубав.

У мају.
1. Двадесет и осмог маја по подне, убио се из револвера Фердинанд Томићка, банкарски чиновник, стар 25 год. Узрок љубав и болест.

У јуну.
1. Двадесет првог јуна извршио је на грозан начин самоубиство у возу, посуши се најпре шпиритусом, а затим преклави се истим ножем Душан Бајић, правник стар 23 године. Узрок је непознат, али вероватно болест.
2. Двадесет трећег јуна у вече бацила се под точкове трамваја Мирослава Краћковићева, стара 19 година. Узрок, вероватно љубав.

ПОКУШАЈИ САМОУБИСТВА.
Најзад, за последњих три године имали смо 46 покушаја самоубиства, и то:

у 1912. год.	20
у 1913. год.	25
у 1914. год, до јуче	11

свега 46
Али пошто су сва лица, која су покушала да изврше самоубиство из ма кога узрока и на ма који начин још у животно, незгодно је њихова имена износити.

Најзад, пре но што завршимо, да напоменемо још нешто. У Београду никада није било упорних самоубица. Тј. не памти се случај да је лице, које је покушало да изврши самоубиство, па било томе спречено, тај покушај поновио.

— др. —

БЕЛЕШКЕ

ВЕНЧАЊЕ. — Г. Милорад П. Петровић, контролор државне трошарине, извештава своје пријатеље и познанике, да ће се у недељу, 6. ов. м.ца у јутру венчати у ваљевској цркви са г-ђицом Десом Г. Танановићем. Честитане у цркви. Моле се пријатељи и познаници да ово сматрају као позивницу, пошто нарочитих позивница неће бити. Адреса за телеграме: Петровић — Ваљево.

ПРЕМИЈУ. — Милан Ј. Антонијевић, пешадисни капетан II класе, командир чете XII пука, преминуо је јуче, 2. овог месеца, после дугог боловања. Погреб ће бити данас у 3 часа после подне. Стан Хаџи Берина улица 27. — Београд.

СРЕЋНЕ. — Класне Лутрије за прву класу 46 кола могу се добити у нашој радњи од самога вучења. Вучење је сутра — четвртог јула. — Колаковић и Здравковић.
ГЛУВИ ТАТА — Најзабавнија оригинална шала: „Глуви тата тражи глувога зета“, вечера се приказује у Бранином Позоришту код „Славије“, у одличном веселом програму, у коме су и шале: „Мадам Сан - Жен“ и „Три с препомама“. — Вечера ће бити обилна помета код „Славије“. —

(наставиће се)

Женских Шешира по спуштеној цени.

Пошто је сезона при крају то ћу све летње готове шешире и празне моделе продати испод сопственог коштања. Тако ће се моћи добити по 4—5 и 6 динара, лепе мале модерне форме у свима бојама. А готови шешире по 10, 15 20 и 25 дин. врло лепо и елегантни. За унутрашњост се шаље повуком. — Недопадајући се замењује другим — ако се одмах врати.

Јелена Милкић, Модискиња — Београд

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛИЦА БРОЈ 1.

1206

1—3

Велика Модерна Словеначка Столарска Радња

намештај, канцеларијски намештај и т. д. — За солидност и тачност јамчи и п. публици најтоплије се препоручује

собоног намештаја и стовариште фурнира са својим стовариштем свих врста сувог дрвета и фурнира прима све поруџбине као: собе за спавање, обедне собе, предсобља, намештај за салоне, луксуз мебл, кухињски

с препоштовањем **МИХЕЉ И МОДИЦ** Краља Александра ул. 70. преко пута Марвеног Трга

ТЕЛЕФОН БР. 22-88.

1132, 10—10

Поред чувене домаће и стране кунје Пивница „РУСКИ ЦАР“ добила је у огромним количинама и почела да троши Природног белог карловачког вина и чувене карловачке „Ружице“ Цене вина изван радње знатно спуштена.

Кошуља мушких за летњу сезону Белих и у бојама разним има у великом избору

ФАБРИКА РУБЉА

М. В. ДАЧИЋА — Теразије До двора преко пута „Колосеума“.

КОНКУРС Кргујевачком Женском Друштву потребна је учитељица рада за радничку школу, са вишом спремом и већом прјаксом. Плата од 100—150 дин. према поднетим документима. Пријаве се примају до 1 августа ове године.

Управа Краг. Жен. Друштва. 1204, 2—3

ПРЕДАЈЕ СЕ дуванска радња на врло добром месту. Приход бобар нарочито од марака. За исту је потребан капитал. За услове обратити се уредништву „Пијемонта“.

Новоотворена стакларско-порцеланска, фарбарска и стаклорезачка радња

ЈОЦЕ М. ЈОВАНОВИЋА Краља Милана ул. бр. 95 преко пута Грађанске Штедионице

Препоручује свима грађевинарима и предузетницима, стакла за прозоре и стакла за кровове, билурна стакла за илустрације у најкраћем року. Примам на параду флакава огледала која замењују потпуно нова. Препоручујем леп избор, плавог посуђа као и осталу стакларску робу, нарочито скрећемо пажњу кафеџама и домаћинама где се могу са врло јефтиним ценом добити без конкуренције.

ИЗ. Урамљујем слике и иконе у лепом избору рамова.

УЛОГЕ НА ШТЕДЊУ
ПРИМА

Савска Банка

БЕОГРАД—САВА

Све улоге без отказа изплаћује. Плаћа на улогу 6 од сто интереса годишње по погодби и више.

967, 18—

70-80000 Динара

траже се на зајам на подлогу непокретног имања у центру Београда, које представља вредност преко сто педесет хиљада динара. На имању нема никаквих терета. Понуде слати администрацији овога листа под шифром „Зајам“. Посредници се искључују.

1201, 2—3

НОВА ДРОГЕРИЈА

Милана В. Антонијевића и Ко

Београд. Теразије — Дом Анкера. Београд.

— ТЕЛЕФОН 21-16. —

Препоручује своје велико стовариште парфимерије и сапуна и свих осталих потреба за негу лица и тела, из првих француских и немачких кућа као: Kotu, Pinaud, Roder-gllaer, Piver, Savoly, Meyer, Pierre, Bankmann, Klein и др.

Поруџбине из унутрашњости извршује одмах.

1063,

НАЈУСАВРШЕНИЈА СПРАВА ЗА УМНОЖАВАЊЕ РУКОПИСА

„ОПАЛОГРАФ“

ручна литографија

генерална продаја за Србију трговина хартија и писаћег материјала

МАРИЧИЋ И ЈАНКОВИЋ БЕОГРАД

Палата Прометне Банке

Најважнија својства „ОПАЛОГРАФА“ јесу:

1. Просто, спретно руковање.
2. Рукопис руком писан или на писаћој машини може се небројно пута после већ учињене употребе умножавати.
3. Пренесен рукопис на плочи даје безбројно много лепих отисака, и рад на вађену отисака може се прекидати и сутра или доцније наставити.
4. По брзини и чистоћи извађених отисака ни једна справа не може је никад стићи.
5. Врло економан, јер „ОПАЛОГРАФ“ не троши никакав материјал осим две хемиски справљене течности, које се врло споро троше и мастило а код рукописа писаће машине чак и мастило отпада, те према томе најрентабилнији је.
6. ОПАЛОГРАФ је солидне израде и никако није изложен крвару.
7. Коректуре рукописа могу да се врше на самој плочи, што ту особину нема ни један апарат.

Ценовник са упуством шаљемо на захтев бесплатно.

1091, 27—

За чишћење флека

једино је средство, које се са гаранцијом даје

ХАНШЕРОВА ПУЦ ПАСТА

Овом се пастом могу извадити све флека од: мастила, зејтина, масне боје, коломаза, масти, каве, воћа и вина са штофога чоје и камгара.

За свилу, памук и бели веш не гарантујем.

Гарантујем да се после чишћења неће појавити нити флека нити пак обвир од исте.

ЦЕНА КОМАДУ 0-50 ДИН.

Депо и искључиву продају за Србију има

Дрогерија Милана В. Антонијевића и Ко

БЕОГРАД—ТЕРАЗИЈЕ

1127, 14—

ЈА САМ БИО ГЛУВ

А САД ЧУЈЕМ. Ја сам изумео један савршан мали апарат, који је мени после 25-годишње глувоће повратио слух; — Ко хоће, да се једном ослободи глувоће, наглувости, ажуља, севања, дивтања, ко хоће свој слух да поправи и очува од експлозија, промаје, воде, и т. д. тај нека затражи моју брошуру „Ја сам био глув“ и нека пошаље 50 п. д. у поштанским маркама мом асистенту за Србију и Црну Гору:

Г. Бранку М. Марковићу — Ниш.

Ратницима са Кумауова, Витоља, Окадра и Брегалнице, препоручује се овај апарат нарочито.

За оздрављење или побољшање слуха гарантујем.

Ђорђе Хамилтон
проналазач Хамилтонових трубица

РОЛЕТНЕ

челичне и дрвене за прозоре и врата.

По умереној цени могу се добити у

ГВОЖЂАРСКОЈ РАДЊИ
ВЕЉКОВИЋА И СТАНИЋА

914, БЕОГРАД. 25—25

Против реуматизма

од великог броја светских лекара препоручена

Руски меклем

Јесте један од најбољих управо једини сигуран лек противу: **укочености врата, отока у зглобовима, онуљених мијала, главобоље, зубобоље, осталих болести** које су последице **наебоа**. Одлично лечи и **заостарели реуматизам**, тако да већ после **првог** мањег лечења и најјачи болови. Употреба проста и лака. Цена кутује са упуством 1,60 дин. **Шаље се бесплатно. Приз Краљ. Срп. Дворска Апотека Богојевића — Скопље.** Поред великог броја захвалности публика се умољав да бар пажљиво прочита следећу.

Апотеци Богојевића Скопље

већ више од 8 година како узасно патим од реуматизма у ногама које сам свакако наукао вршећи своју дужност при нашим железницама. Није било лека који су ми препоручили пријатељи а да нисам употребио, обичао сам и неке од наших бања и ништа ми није тако помогло као Руски меклем. Ја сам већ после употребе прве кутује осетио да ми је много боље, а после употребе треће кутује са свим сам се излечио и веома сам Вам благодаран.

Ниш О поштовањем

Миле Вуловић
локал Српских Држ. Железница.

960, 47—50

„СРБИЈА“

ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ У БЕОГРАДУ
(угао Кнегинје Љубице и Кнеза Михајла)

Друштво гарантује овим средствима

1. Друштвени капитал Дин. 1.000.000—
2. Фондови резервних премија „ 1.733.664-57
3. Остали фондови „ 337.182—
4. Непокретно имање звано „Хајдук Вељко“ и „Мали Војник“ 876.783-06

Исплаћена осигурања до 1 децембра 1913 год. износе:

- а) у одељењу живота Дин. 498.000—
- б) у одељењу пожара „ 392.000—

„СРБИЈА“ је прво и једино српско друштво за осигурање које исплаћује **двоекду осигурањима**. Друштво „СРБИЈА“ врши под веома повољним и десетогодишњим сопственим редом утврђеним најсолиднијим условима ова осигурања:

- 1) Осигурања живота на случај смрти и доживљења; мираз женској и капитал мушкој деци; и пензије породици по нарочитој татифи.
- 2) Осигурања противу пожара: зграда, покућанства, робе, индустријских предузећа.
- 3) Осигурања стакла и огледала од ломљења и других штета.
- 4) Осигурања од несрећних случајева.

Полисе друштва „СРБИЈА“ од осигурања живота служе официјерима као кауција при женидби. Полисе друштва „СРБИЈА“ за осигурање зграда противу пожара прима Управа Фондова и Хипотекарна Банка Тргов. Лиз. Фонда као супер-гаранцију при давању зајмова.

Ближа обавештења даје бесплатно урва „СРБИЈЕ“ у Београду, а у унутрашњости новчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурање.

1051, 30— ДРУШТВЕНА УПРАВА.

ПРОДАЈА

ЦИГЉЕ И ЦРЕПА

СА ЦИГЉАНЕ Г. ВАСЕ ТЕШИЋА ВРШИ СЕ

У РАДЊИ

Г. Г. Вељковића и Станића

ГВОЖЂАРА — КРАЉА МИЛАНА УЛ.

Роба је одличног квалитета.

Услуга је брза, солидна и тачна.

1037,

Ново отворена Гвожђарска Радња

Ђирковић и Матовић

БЕОГРАД—САВА ПРЕКО ПУТА БЕОГРАДСКЕ ЗАДРУГЕ

ТЕЛЕФОН 11-15.

Има на стоваришту **ТРЕГЕРА** (гвоздених греда) и у свима димензијама све остале гвожђарске робе цене без конкуренције. 29—30

Наш премили и никад непрежаљени

Радослав—Раско Мијалковић

телеграфист у Нишу

премину после кратког боловања у Д. Матевицу 23 јуна а сахрањен 24 у 21 години свога млађаног живота у д. матевичком гробљу уз учешће многобројних наших рођака и пријатеља из места, из Ниша и других околних места.

Јављајући ову по нас тужну вест и осталим својим пријатељима и познаницима на страни изјављујемо и овим путем нашу искрену захвалност:

Г. Свети Јелчићу управнику ниш. порес. одељења; браћи и сестрама од тетке и стрица пок. Раска — деци Јеленка Михајловића проф. из Београда и Саве Мијалковића начелника министарства; као и члановима народне читаонице д. матевачке којој је покојник био душа и оснивач — свима нека је вечита хвала на положеним венцима нашем драгом покојном Раску.

Г. Крсти Денићу учитељу из Ниша на лепом и дирљивом говору, који нам у неколико тугу ублажи.

Г-ђама Даници Слечевчићки, Васки, Тинки и Савети Златковића и Софији Марковић, које на глас о смрти одмах дођоше из Ниша и помогоше нам у опреми милог нам Ратка.

Не мање хвала и мојим друговима учитељима из Ниша и околине, као и нашим добрим пријатељима и пријатељницама из Ниша и суседних села који не жалише труда но дођоше у великом броју да лично саучествују у нашој тузи и испраћају нашег покојника до вечне куће.

У Д. Матевицу 26 јуна 1914. 1202, 3—3

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Мати: Параскева; отац: Милорад Мијалковић учитељ; брат: Владислав; сестре: Надежда и Јела; зет: Милан; сестрићи: Мирослав, Војислав, Никола, Виден и Ружица; стриц: Сава Мијалковић начелним министарства; стрина: Драга; тетка: Љубица; тећа Јеленко Михаиловић проф. из Београда и остала родбина.